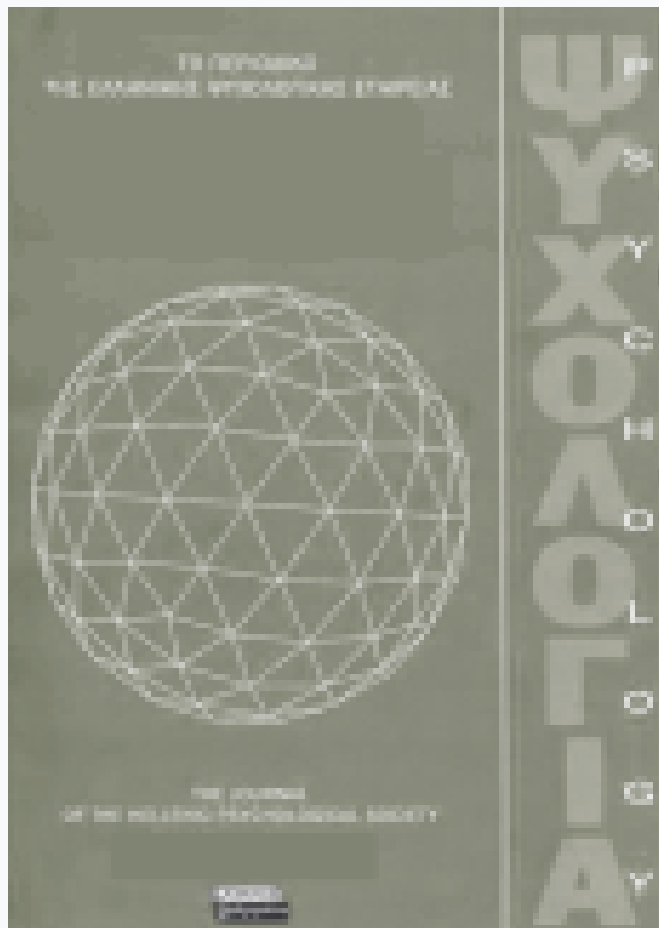

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 14, No 1 (2007)

Βιβλιοπαρουσίαση: "Πώς σκέφτονται τα παιδιά" (2002)

Σταυρούλα Σαμαρτζή

doi: [10.12681/psy_hps.23855](https://doi.org/10.12681/psy_hps.23855)

Copyright © 2020, Σταυρούλα Σαμαρτζή

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Σαμαρτζή Σ. (2020). Βιβλιοπαρουσίαση: "Πώς σκέφτονται τα παιδιά" (2002). *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 14(1), 109–111. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23855

Βιβλιοπαρουσίαση

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΣΑΜΑΡΤΖΗ¹

**«Πώς σκέφτονται τα παιδιά» του R. S Siegler,
(Μετάφραση: Ζωή Κουλεντιανού, Επιμέλεια: Στέλλα Βοσνιάδου)
Gutenberg ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, Αθήνα 2002**

Αν το έργο του Piaget ήταν εκείνο που απετέλεσε τον πυρήνα γύρω από τον οποίο το αντικείμενο της γνωστικής ανάπτυξης διαμορφώθηκε σε αναγνωρισμένο πεδίο, το έργο του Siegler συνιστά, χωρίς αμφιβολία, έναν από τους κυριότερους λόγους εξασφάλισης της σύγχρονης επιστημονικής του ταυτότητας.

Το βιβλίο του R. Siegler *Children's thinking*, η τρίτη έκδοση του οποίου κυκλοφόρησε στα ελληνικά το 2002 με τον τίτλο *Πώς σκέφτονται τα παιδιά* σε μετάφραση Ζωής Κουλεντιανού, στη σειρά «Ψυχολογία» του εκδοτικού οίκου Gutenberg, που επιμελείται η καθηγήτρια Στέλλα Βοσνιάδου, αποτελεί πολύ σημαντική συμβολή στη μελέτη της γνωστικής ανάπτυξης. Το σημαντικό του πράγματος συνίσταται κυρίως στο γεγονός ότι, σε αντίθεση με άλλα βιβλία που εστιάζουν στα στάδια ανάπτυξης εξετάζοντας τις γνωστικές μεταβολές στο πλαίσιο κάθε σταδίου, ο R. Siegler εστιάζει στις γνωστικές λειτουργίες καθαυτές, εξετάζοντας την ανάπτυξή τους από τη βρεφική ηλικία (συνήθως ακόμη και από την προγεννητική περίοδο) και έπειτα.

Ας δούμε όμως αναλυτικότερα περί τίνος πρόκειται:

Η κεντρική προβληματική του βιβλίου αντανακλά τη βασική θέση του συγγραφέα σύμφωνα με την οποία η «σκέψη των παιδιών» είναι κάτι διαφορετικό από αυτό που θα ονόμαζε κάποιος «παιδική σκέψη», με την έννοια της αδαούς, πρωτόλειας, αδρής, αφελούς και ανεπεξέργαστης σκέψης. Ο Siegler τονίζει τις διαφορές ως προς τη σκέψη του ενήλικα, επιστημαίνοντας τον πλούτο που οι διαφορές αυτές συνεπάγονται.

Το βιβλίο είναι δομημένο, θα μπορούσαμε να πούμε, πάνω σε δύο άξονες. Έναν κάθετο άξονα που αφορά στην οργάνωση του βιβλίου σε κεφάλαια και έναν οριζόντιο που διαπερνά τον πρώτο, τέμνοντάς τον σε διαφορετικά επίπεδα, και αφορά σε κεντρικά ερωτήματα τα οποία επανατίθενται σε κάθε κεφάλαιο.

Ειδικότερα, το πρώτο κεφάλαιο είναι εισαγωγικό και σε αυτό τίθενται ορισμένες ερωτήσεις-κλειδιά σχετικά με τη σκέψη των παιδιών. Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει την παιζετική σκέψη, τις ιδέες, τις θέσεις και τα πειράματα του Piaget και αναδεικνύει τα στοιχεία που καθιστούν τη θεωρία του πάντα επίκαιρη, επιστημαίνοντας ταυτόχρονα τις ανεπάρκειές της. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η προσέγγιση της επεξεργασίας των πληροφοριών. Αφού περιγραφούν τα δομικά χαρα-

1. Διεύθυνση: Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Λεωφόρος ΣΥγγρού 136, Αθήνα 17 671, e-mail: Samartzis@panteion.gr, τηλ./φαξ: 210.5698119.

κτηριστικά και οι διεργασίες του συστήματος επεξεργασίας των πληροφοριών, αναφέρονται οι βασικές θεωρίες επεξεργασίας των πληροφοριών για την ανάπτυξη. Πρόκειται για τις νεοπιαζετικές θεωρίες, τις ψυχομετρικές, τις θεωρίες συστημάτων παραγωγής, τις συνδεσμικές και τις θεωρίες γνωστικής εξέλιξης, στο πλαίσιο των οποίων ο Siegler τοποθετεί και τη δική του θεωρία.

Τα κεφάλαια τέσσερα έως εννέα αποτελούν το δεύτερο τμήμα του βιβλίου. Σε καθένα από αυτά εξετάζεται η ανάπτυξη μιας επιμέρους γνωστικής λειτουργίας. Πρόκειται αντίστοιχα για την αντίληψη, τη γλώσσα, τη μνήμη, την κατανόηση εννοιών, την επίλυση προβλημάτων και τις ακαδημαϊκές δεξιότητες. Στο κεφάλαιο για την αντίληψη παρουσιάζεται η ανάπτυξη της όρασης, της ακοής και της δαισθητηριακής ενοποίησης, υπό το πρίσμα τριών βασικών μηχανισμών: της προσοχής, της αναγνώρισης και του εντοπισμού. Η ανάπτυξη της γλώσσας εξετάζεται στο επόμενο κεφάλαιο ως προς τις τέσσερις επιμέρους συνιστώσες της που είναι η φωνολογία, η σημασία, η γραμματική και η επικοινωνία. Η προβληματική του «τι αναπτύσσεται όταν αναπτύσσεται η μνήμη» θέτει στο έκτο κεφάλαιο το ζήτημα της αξιοπιστίας της μνήμης των παιδιών αυτοπτών μαρτύρων και περιγράφει τις βασικές μνημονικές διαδικασίες και στρατηγικές καθώς και το ρόλο της μεταγνώσης και της γνώσης περιεχομένου στην ανάπτυξη της μνήμης. Το έβδομο κεφάλαιο εξετάζει την εννοιολογική ανάπτυξη και χωρίζεται σε δύο θεματικές ενότητες. Η πρώτη αναφέρεται στις εννοιολογικές αναπαραστάσεις γενικά, ενώ η δεύτερη ενότητα εξετάζει την ανάπτυξη ορισμένων ιδιαίτερα σημαντικών, κατά το συγγραφέα, εννοιών, δηλαδή του Χρόνου, του Χώρου, του Αριθμού και του Νου. Το όγδοο κεφάλαιο καταπιάνεται την ανάπτυξη της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων. Αφού γίνει μια επισκόπηση της ικανότητας επίλυσης των παιδιών και τεθούν διάφορα γενικά θέματα, περιγράφονται οι σημαντικότερες διαδικασίες επίλυσης (σχεδιασμός, αιτιώδης συμπερασμός, αναλογία, χρήση εργαλείων, επιστημονικός και επαγωγικός συλλογισμός), καθώς και η κατάσταση της συνεργατικής επίλυσης προβλημάτων. Στο κεφάλαιο εννέα παρουσιάζεται η ανάπτυξη τριών βασικών ακαδημαϊκών δεξιοτήτων: των μαθηματικών, της ανάγνωσης και της γραφής. Στο τμήμα αυτό του βιβλίου (κεφάλαια τέσσερα έως εννέα), ο Siegler με τρόπο εύστοχο και ευφυή αναδεικνύει τις ιδιαιτερότητες κάθε λειτουργίας, όσον αφορά, για παράδειγμα, το ρυθμό ανάπτυξης, τους μηχανισμούς αλλαγής κ.λπ., τονίζοντας ταυτόχρονα τα κοινά τους σημεία και δίνοντας έμφαση στην αλληλεπίδραση και τη συνεργασία τους προκειμένου το παιδί να προσλάβει μια άποψη της πραγματικότητας ολοκληρωμένη και συνεκτική κατακτώντας έτσι σύνθετες έννοιες.

Τέλος, στο δέκατο κεφάλαιο συνοψίζονται τα συμπεράσματα που αφορούν σε διάφορες πλευρές της σκέψης των παιδιών και εντοπίζονται βασικά ζητήματα τα οποία αξίζει να διερευνηθούν στο μέλλον.

Όσο για τον δεύτερο άξονα, τα βασικά δηλαδή ερωτήματα που διατρέχουν το βιβλίο και τα οποία τίθενται σε όλα σχεδόν τα κεφάλαια, αυτά αφορούν: α) στο τι αναπτύσσεται και με ποιο τρόπο, β) στις διαδικασίες αλλαγής, γ) στη σχετική πρωιμότητα των γνωστικών ικανοτήτων, δ) στον ποιοτικό ή/και τον ποσοτικό χαρακτήρα των διαφορών που παρατηρούνται μεταξύ των διαφορετικών ηλικιών, ε) στο ρόλο της προηγούμενης γνώσης και εμπειρίας στην οικοδόμηση της νέας γνώσης, στ) στη σχέση μεταξύ ανάπτυξης της ευφυΐας, ανάπτυξης δομών του εγκεφάλου και ανάπτυξης της αποτελεσματικής χρήσης των γνωστικών πόρων, ζ) στο ρόλο του κοινωνικού πλαισίου στη γνωστική ανάπτυξη του ατόμου, και τέλος η) στα οφέλη, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, τα οποία συνεπάγεται η καλύτερη κατανόηση της σκέψης των παιδιών. Ως προς τα τελευταία ειδικότερα, ο Siegler υπογραμμίζει τη λεπτότητα των χειρισμών η οποία απαιτείται κατά την ενεργοποίηση της μνήμης των παιδιών αυτοπτών μαρτύρων (Poole & Lindsay, 1995), καθώς και την τεράστια σημασία που έχει η πρακτική εφαρμογή της γνώσης μας για τον τρόπο που σκέφτονται τα παιδιά, στη σχολική εκπαίδευση (Morrison, Smith & Dow-Ehrenberger, 1995).

Για να κλείσουμε, πρόκειται για ένα ιδιαίτερα αξιόλογο έργο, η ελληνική έκδοση του οποίου ανταποκρίνεται απόλυτα στην υψηλή ποιότητα συγγραφής του και το οποίο συμπληρώνει ένα σημαντικό κενό στο χώρο της έρευνας και της εφαρμογής της Γνωστικής Ψυχολογίας στη σύγχρονη πραγματικότητα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- MORISSON, F. J., SMITH, L. & DOW-EHRENBERGER, M. (1995). Educational and Cognitive Development: A Natural Experiment. *Developmental Psychology*, 31, 789-99.
- POOLE, D. A. & LINDSAY, D. S. (1995). Interviewing Preschoolers: Effects of Nonsuggestive Techniques, Parental Coaching and Leading Questions on Reports on Nonexperienced Events. *Journal of Experimental Child Psychology*, 60, 129-54.